

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΕΤΡΑΠΟΔΩΝ

ΠΑΡΧΟΥΣΙΝ ἐν χρήσει εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν δύο φράσεις παροιμιακαὶ πρὸς ἐκδήλωσιν ἀντιθέτου ἐννοίας· ἡ φράσις «βάζει τὰ σκυλιὰ στὴν ἀγγάρεια» λέγεται εἰρωνικῶς περὶ τῶν ὀκνηρῶν, τῶν εἰς οὐδὲν ἀσχολουμένων ἔργον, διότι εἰς τὸν τόπον μας, ὅπου οἱ κύνες χαίρουσι προαίωνια· προνόμια ἀνεξαρτησίας καὶ τὸ πολὺ πολὺ χρησιμεύουσιν ὡς φύλακες τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν ποιμνῶν ἢ συμμετέχουσιν ὡς ἀνιχνευταὶ τῶν εὐχαρίστων καὶ ἐκουσίων θηρευτικῶν κόπων τοῦ ἀνθρώπου, εἰς οὐδεμίαν καθυποβάλλονται πραγματικὴν ἀγγαρείαν καὶ οὐδεὶς ἐσκέφθη ποτὲ νὰ χρησιμοποίησιν τοὺς μᾶλλον μεγαλοσώμους καὶ εὐρώστους ἐξ αὐτῶν, ὅπως εἰς μερικὰς χώρας τῆς βορείου Εὐρώπης, εἰς τὴν ἔλκυσιν μικρῶν ἀμαξίων πρὸς μεταφορὰν ἀναλόγων βαρῶν, εἴτε εἰς τὴν καταναγκαστικὴν περιστροφὴν τῶν ὀβελῶν τῆς ὀπτήσεως ἐν τοῖς μεγάλοις μαγειρείοις, ἢ πρὸς κίνησιν τροχῶν ἀντλίων κλπ· ἡ δὲ δευτέρα φράσις, ἀντιφάσκουσα πρὸς τὴν πρώτην «δουλεύει σὰν σκυλὶ» λέγεται ἐπὶ τῶν ὑπερμέτρως καὶ ἐπιμόχθως κοπιόντων, ἀθλίως δὲ ἀνταμειβομένων καὶ δεινῶπαθούντων.

Ἡ ἔλευσις τοῦ θιάσου τῶν ἐκγυμνασμένων πτηνῶν καὶ τετραπόδων, τοῦ τέρψαντος πέρυσιν ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους τὸ ἀθηναϊκὸν κοινὸν εἰς τὰ διάφορα θεάτρα, ἔνθα ἐνεφανίσθη, τὴν μὲν πρώτην ἐκ τῶν ἀνωτέρω φράσεων ἐν τῇ συνήθει αὐτῆς ἐκδογῇ κατήργησε, τὴν δὲ δευτέραν περιφανῶς ἐπεκύρωσεν. Ἡ πολυάριθμος ἀγέλη τῶν παντὸς εἶδους καὶ παντὸς ἀναστήματος κυνῶν, τοὺς ὁποίους μετὰ θαυμαστῆς ὑπομονῆς ἐξεγύμνασεν ὁ εὐφυὲς Ἑλλήν δαμαστής, ἀπέδειξε διὰ τῶν περιεργωτάτων αὐτῆς γυμνασίων καὶ ἀσκήσεων ὅτι δύνανται τῷ ὄντι νὰ εὐρεθῶσιν ἄνθρωποι ἱκανοὶ «νὰβάλουν τὰ σκυλιὰ ἔς τὴν ἀγγάρεια» καὶ ὅτι εὐρίσκονται ἐπίσης σκύλοι ἱκανοὶ νὰ κερδίζωσι τὸν ἐπιούσιον ἐντίμως καὶ φιλοπόνως, καὶ νὰ καταισχύνωσι πολλὰ τῶν ὀκνηρῶν διπόδων, τῶν ἀποζώντων εἰς βάρος τῶν ἄλλων μὲ ἀναίδειαν, ἥτις χαρακτηρίζεται ὡς κυνικὴ ἐνῶ πράγματι εἶνε ἀνθρωπίνη.

Ἀνέκαθεν ὁ ἄνθρωπος, ἀφ' ὅτου ἔσχε συνειδῆσιν τῆς λογικῆς αὐτοῦ ὑπεροχῆς, ἐσκέφθη ὅχι μόνον νὰ δαμάσῃ καὶ νὰ τιθασεύσῃ πρὸς ἐξυπηρέτησιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκγυμνάσῃ τὰ κατώτερα κτίσματα ὅπως ἐκτελῶσι διαφόρους ἀσκήσεις καὶ παιδίας δυσαναλόγους πρὸς τὴν σωματικὴν αὐτῶν κατασκευὴν, ἢ πρὸς τὴν συνήθη νοημοσύνην των, ἐπὶ ἰδίᾳ τέρψει, ἢ καὶ ἐπὶ σκοπῷ ἐμπορίας. Φυσικῶ τῷ λόγῳ τὰ ζῶα τὰ κατοικίδια, τὰ ἐξωκλειωμένα περισσότερον μετ' αὐτοῦ ἐκ τῆς μακρᾶς συμβιώσεως εἶνε ἐπιδεκτικώτερα τῆς τοιαύτης ἐξασκήσεως. Ὁ ἵππος τοῦ Κοζάκου, τοῦ Κενταύρου τούτου τῶν στεππῶν καὶ ἡ κήμηλος τοῦ Βεδουίνου καταντῶσι νὰ ἐννοῶσι τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς διαλογισμοὺς τοῦ κυρίου των, μεθ' οὗ διαρκῶς συζῶσι καὶ τοῦ ὁποίου συμμερίζονται τὰς τύχας καὶ τοὺς κινδύνους διηγοῦται δὲ ὅτι τὰ ὄναρια τῆς Αἰγύπτου, ὧν τὸ σφριγὸς καὶ τὴν ζωηρότητα θαυμάζουσιν οἱ Εὐρωπαῖοι, συνεννοοῦται ἐξαίρετα μετὰ τῶν ἀράβων ὀνηλατῶν καὶ ὁσάκις μισθοῦνται ὑπὸ ξένων κανονίζουσι τὸ βάδισμά των ἀναλόγως πρὸς τὴν ὁδηγίαν, ἣν θὰ δώσῃ αὐτοῖς ὁ κύριός των ψιθυρίζων κρυφίως παρὰ τὸ οὖς των ἀραβικὰς τινὰς λέξεις. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα ζῶα ἀγριώτερα καὶ ἀτιθασσώτερα ὑποβάλλονται κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν. Τὸ θέαμα διαφόρων ἀνημέρων θηρίων ἐκτελούντων ἀσκήσεις κατήντησε κοινότατον παρ' ὅλους τοὺς κινδύνους, οὓς τὸ ἐπάγγελμα συνεπάγεται. Ὁ ἐλέφας, τοῦ ὁποίου ἡ νοημοσύνη ἐξυμνήθη ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος, παρέχει σημαντικὰς ἐκδουλεύσεις εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐν ταῖς χώραις, ἐνθα δικαίτᾳται. Ἀφρικανοὶ καὶ Ἰνδοὶ γόητες καθυποτάσσουσι καὶ καθιστῶσιν ἀβλαβῆ τὰ ἰσόβια ἐρπετά, τὰ ὅποια ὀρχοῦνται ρυθμικῶς ὑπὸ τοὺς ἤχους τοῦ μαγικοῦ αὐτῶν αὐλοῦ. Καὶ αὐτῶν τῶν μᾶλλον ταπεινῶν κτηνῶν τὴν δύσνοιαν κατορθοῖ ν' ἀφυπνίσῃ καὶ νὰ ὀξύνῃ ἡ ἐπιμονὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀναφέρεται ὅτι θαυματοποιὸς τις ὀνόματι Soulard ἐν Παρισίοις ἐπὶ τῆς βχσιλείας Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ'. ἠδυνήθη νὰ γυμνάσῃ ὦν νὰ ὀκλάζηται κρατοῦσα ἡλακάτην καὶ νὰ νήθῃ ἔριον. Ἀλλὰ τὸ κατόρθωμα ἐστοίχισεν ἀκριβὰ εἰς τὸν δυστυχῆ, διότι τινὲς τῶν σοβαρῶν καὶ πεπαιδευμένων τοῦ καιροῦ τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς θρησκοληψίας θεώρησαν τὸ πρᾶγμα ὡς ὑπὲρ φύσιν γένόμενον τῇ διαβολικῇ συνεργείᾳ· ὁ θαυματοποιὸς κατηγγέλθη καὶ τὸ δικαστήριον τῆς Πραιποσιτείας τῶν Παρισίων κατεδίκησεν αὐτὸν νὰ καῇ ζῶν, ἡ δὲ ἀπόφασις ἐξετελέσθη ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Γρέβης.

Ταῦτα συνέβαινον ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1466.

Ἀλλὰ καὶ ζῶα ἑνὸρα, φύσει ἔχοντα ἀτελέστερον τὸν ὄργα-

νισμόν, ἐξοικειοῦνται πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀκούουσι τῆς φωνῆς του. Ὁ Πορφύριος, ὁ γνωστὸς ἐκ Συρίας φιλόσοφος, ἐν τῷ περιέρῳ αὐτοῦ συγγράμματι «περὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἐμφύχων ἀποχῆς» λέγει τὰ ἐξῆς : «Ἱστορεῖται δὲ καὶ τῶν ἀφθόγγων οὕτως ἐτοιμῶς ὑπακούειν τοῖς δεσπόταις, ὥς οὐκ ἄνθρωπος τῶν συνήθων· ἡ γοῦν Κράσσου τοῦ Ρωμαϊκοῦ μύρινα, ὀνομαστὶ καλουμένα, προσῆι τῷ Κράσσῳ, ὃν καὶ οὕτως διέθηκεν ὥστε πενθῆσαι ἀποθανοῦσαν, τριῶν τέκνων ἀποβολὴν πρότερον μετρίως ἐνεγκόντα· καὶ ἐγγέλεις δὲ πολλοὶ ἱστόρησαν τὰς ἐν Ἀραβούσῃ καὶ Σαπέρδᾳ τοὺς περὶ Μαϊάνδρον ὑπακούοντας τοῖς καλοῦσι».

Αἱ πτέρυγες δὲν σφάζουσι τὰ πτηνὰ ἀπὸ τῆς τοιαύτης δουλείας· μικρὰ καὶ μεγάλα, στρουθία καὶ κόρακες, περιστερὰ καὶ γῦπες, ὑποκύπτουσιν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην θέλησιν. Τὰ ὠδικὰ πτηνὰ ἐκχυμνάζονται ἰδίως εἰς τὴν ἀπομίμησιν ἤχων διαφόρων, ἡκούσθησαν δὲ κόσσυφοι συρίζοντες μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβείας τοὺς ἤχους τοῦ Ἀγγλικοῦ ὕμνου καὶ ἐτέρων ἐθνικῶν ᾠμάτων. Οἱ μικροὶ νοήμονες πτερωτοὶ ψάλται διδάσκονται δι' ὀργάνων ἐπιτηδὲς κατεσκευασμένων, τὴν τέχνην των δὲ μεταδίδουσι καὶ εἰς ἄλλους ὁμοίους των. Τοιουτοτρόπως κάτοικός τις τοῦ Tombach ἐν Γερμανίᾳ ἐξεγύμνασέ ποτε σπῖνον, τὰ δάση δὲ τῆς Θοριγγίας ἐπλήσθησαν νέων ἤχων καὶ νέων κελαδημάτων, ἅτινα ἡ νεωτέρα τῶν σπίνων γενεὰ ἐξέμαθεν ἐξ ἀκροάσεως καὶ κατ' ἀπομίμησιν τοῦ ἀρχικῶς διδαχθέντος καὶ μετέδωκεν ἀπὸ κοιλάδος εἰς κοιλάδα καὶ ἀπὸ λόχμης εἰς λόχμην.

Μετ' ἰδιαιτέρας εὐκολίας μανθάνουσι ν' ἀπομιμῶνται τὰς ἐν ἄρθροis ἀνθρωπίνους φωνὰς τὰ πτηνὰ, ὧν τὰ φωνητικὰ ὄργανα ἔχουσιν ἀναλογίας πρὸς τὰ ἡμέτερα. Πρωτεύουσιν εἰς τοῦτο οἱ ψιττακοί, οἱ ἀποτελοῦντες πανταχοῦ τὸ χάρμα τῶν κεχρηναίων, οἵτινες ἀγνοῶ διατί τοὺς ἐρωτῶσι στερεοτύπως ἐὰν «θέλωσι καφεὲν» ὥς νὰ ἦσαν θαμῶνες τοῦ καφενείου Ζαχαράτου. Ὑπάρχουσιν ἐξ αὐτῶν οἱ πολύγλωσσοι, οἱ συνομιλοῦντες εἰς διαφόρους γλώσσας. Εἷς ἐξ αὐτῶν ἐγίνωσκε ν' ἀπαγγέλλῃ ἀπταιστώως ὁλόκληρον τὸ σύμβολον τῆς πίστεως λατινιστὶ καὶ τοῦτον ἡγόρασε καρδινάλιος ἀντὶ ἑκατὸν σκούδων, ἴσως διὰ ν' ἀπαλλάσσῃται τοῦ κόπου νὰ τὸ ἀπαγγείλῃ ὁ ἴδιος κατὰ τὰς προσευχὰς του. Ὁ διάσημος Νεαπολίτης μουσουργὸς Μερκαδάντης εἶχε δύο ψιττακοὺς, ὧν ὁ εἷς ἦτο ἀβρότατος περὶ τὰς ἐκφράσεις του, ὁ δ' ἕτερος ὑβριστής, βλάσφημος καὶ αἰσχρολόγος· ἡ ἀφορμὴ δὲ τῆς τοιαύτης ἀντιθέσεως ἦτο διότι ὁ μὲν πρῶτος ἔμενε διαρκῶς ἐν τὸς τῆς αἰθούσης ὅπου ἤκουε πάντοτε κοσμίους συνδιαλέξεις, τοῦ δ' ἑτέρου ὁ κλωθὸς ἐτοποθετεῖτο εἰς τὸ ὀπίσθιον μέρος τῆς οἰ-

κίας παρά στενὸν δρομίσκον, ὅπου συνηθορίζοντο ἀγυιόπαιδες καὶ ἄνθρωποι χυδαῖοι, τῶν ὁποίων ἐξέμαθεν ἐκ τῆς γειτνιασέως τὴν ἀχρείαν φρασεολογίαν.

Εἰς τὴν ἀπομίμησιν τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς ἐκχυμνάζονταί καὶ αἱ ἀηδόνες. Ἀλλὰ βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ παράσχωμεν πίστιν εἰς τὸν Gessner, διαβεβαιοῦντα ὅτι ὑπῆρχον δύο τοιαῦται ἐν τινι ἐστιατορίῳ τῆς Ρατισβόνης διεξάγουσαι πολιτικὴν συζήτησιν, διότι ἤκουον συχνὰ τὰς συζητήσεις τῶν γευματιζόντων αὐτόθι μελῶν τῆς Διαίτης ! Αἱ κίσσαι ὅμως εἶνε βέβαιον ὅτι μανθάνουσι νὰ ὁμιλῶσι καὶ ἀναφέρεται περὶ τούτου ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος τὸ ἐξῆς περίεργον ἀνέκδοτον. Κουρεὺς τις ἐν Ρώμῃ — καὶ εἶνε περίεργον ὅτι οἱ κουρεῖς εἰς πάντα τόπον καὶ κατὰ πᾶσαν ἐποχὴν ἔχουσι τὴν τοιαύτην ἰδιοφυίαν, ἴσως διότι τὸ ἐπάγγελμά των παρέχει αὐτοῖς πλείονας ὥρας ἀργίας — κατάρθωσε νὰ γυμνάσῃ κίσσαν ὅπως ἐπαναλαμβάνῃ τὴν φράσιν : «Χαῖρε, Αὐγουστε Αὐτοκράτωρ !», ὅσας δὲ κατὰ τὸ μακρὸν στάδιον τῆς ἐξασκήσεως τὸ πτηνὸν ἐδυστρόπει εἰς τὸ μάθημα, ὁ κουρεὺς ἀποκάμνων συνείθιζε ν' ἀναφωνῇ : «Ἐχασα τὸν κόπον καὶ τὸν καιρὸν !». Ἀφοῦ ἐπέισθη ὅτι ἡ ἐκγύμνασις ἦτο τελεία ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν Αὐγουστον τὸ πτηνόν, τὸ ὁποῖον τῷ ὄντι ἀπήγγειλε τὸν χαιρετισμόν· ἀλλ' ὁ Ρωμαῖος Αὐτοκράτωρ, ὅστις δὲν ἐφημίζετο ἐπὶ γενναιοδωρίᾳ, ἠρκέσθη νὰ ὑψώσῃ τοὺς ὤμους καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι ἤκουσε τὴν φράσιν ἐκείνην τοσάκις τῆς ἡμέρας παρ' ἀνθρώπων, ὥστε ἦτο περιττὸν νὰ τὴν ἀκούῃ καὶ παρὰ πτηνῶν. Ὁ δυστυχὴς κουρεὺς βλέπων τὰς περὶ ἀμοιβῆς ἐλπίδας του ματαιωθεῖσας ἔκυπτεν ἤδη περίλυπος καὶ κατησχυμένος τὴν κεφαλὴν, ὅτε ἡ κίσσα ὥσει ὑπὸ αἰφνιδίου ἐμπνεύσεως καταληφθεῖσα ἀνεφώνησεν : «Ἐχασα τὸν κόπον καὶ τὸν καιρὸν !» ἐπαναλαμβάνουσα τὴν φράσιν, τὴν ὁποίαν συνείθιζε νὰ λέγῃ ὁ κύριός της. Ἀκούσας τοῦτο ὁ Αὐγουστος ἐφαιδρύνθη καὶ ἤμειψε τὸν κουρεῖα γενναιοπαρόχως.

Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πτηνὰ ἀγύμναστα καὶ ἀτίθασσα, ὧν ἡ κραυγὴ ἐκ φύσεως ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τοὺς φθόγγους τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς. Ὁ Οὐώτερτον διηγεῖται ὅτι ἀποπλανηθεὶς ποτε νύκτωρ ἐν τοῖς δάσεσι τῆς Γουῆνης ἤκουσε πτηνὸν τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ ἐφαίνετο εὐκρινῶς λέγουσα τὴν ἀγγλικὴν φράσιν : Who areyon ? (τίς εἶ ;). Ἀλλ' ἴσως τοῦτο παράκρουσις τῆς ἀκοῆς, συμβαίνουσα ἐνίοτε καὶ εἰς ομάδας ἀνθρώπων. Τοιαύτην τινὰ ἔχει ἀρχὴν βεβαίως καὶ ὁ δημοδῆς μῦθος περὶ τοῦ ἔποπος, τοῦ ὁποίου ἡ κραυγὴ ὁμοιάζει πρὸς τὴν λέξιν «δεκοχτώ», ἐξ οὗ καὶ τὸ πτηνὸν κοινῶς καλεῖται δεκοχτοῦρα. Ὁ ἀνωτέρω ρηθεὶς

Πορφύριος, προσθέτει ὅτι καὶ ζῶα τετράποδα εἶνε ἱκανὰ ν' ἀπομιμηθῶσι τὴν ἀνθρωπίνην φωνὴν καὶ δὴ ἄνευ διδασκαλίας. Ἀναφέρει δὲ τὴν Ἰνδικὴν ὕαιναν, «ἣν Κροκότταν οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσιν», ἣτις «καὶ ἄνευ διδασκάλου οὕτω φθέγγεται ἀνθρωπικῶς, ὥς καὶ ἐπιφοιτᾷ ταῖς οἰκίαις καὶ καλεῖν ὃν ἴδῃ εὐχάριστον αὐτῇ καὶ μιμεῖται γέ τοῦ φιλάτου καὶ ὃ ἂν πάντως ὑπακούσειεν ὁ κληθεὶς τὸ φθέγμα· ὥς καίπερ εἰδότες τοὺς Ἰνδοὺς διὰ τῆς ὁμοιότητος ἐξαπατᾶσθαι καὶ ἀναλίσκεσθαι ἐξιόντας τε καὶ πρὸς τὸ φθέγμα ὑπακούοντας.»

Ἀλλὰ βεβαίως τοῦτο εἶνε παραδοξολογία, ἢ μᾶλλον πλάνη ἐκ τῶν πολλῶν τοιούτων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπαρχουσῶν ἐνεκα τῆς ἀτελοῦς τῶν πραγμάτων ἐπιστημονικῆς γνώσεως· ὅπως εἶνε παιδαριώδης πλάνη καὶ τὸ ἕτερον παρ' αὐτοῦ ἀναφερόμενον ὅτι ὑπάρχουσιν ἀντιθέτως ἀνθρωποὶ γινώσκοντες τὴν σημασίαν τῆς φωνῆς τῶν ζῴων, κατὰ τὴν πρόληψιν τὴν ὑπάρχουσαν εἰς πάσας τὰς δημῳδεις μυθολογίας. Τοιοῦτοι, λέγεται, ἦσαν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὁ Μελάμενος καὶ ὁ Πιρυσίας, κατὰ δὲ τοὺς συγχρόνους αὐτῶ καιροὺς ὁ διάσημος γόης Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς, περὶ οὗ πολλὰ τὰ μυθώδη ἀναφέρονται, ἐν οἷς καὶ τὸ ἐπόμενον ὅτι «τοῖς ἑταίροις συνόντος, χελιδόνος ἐπιστάσης καὶ φθεγγομένης (λέγεται) εἰπεῖν ὅτι μηνύει ἡ χελιδὼν ταῖς ἄλλαις ὄνον πρὸ τοῦ ἄστεως πεπτωκέναι, σίτου βαστάζοντα φορτίον, ὃ δὴ κεχύσθαι εἰς τὴν γῆν, τοῦ ἀχθοφοροῦντος πεπτωκότος». Προσθέτει δὲ καὶ τὸ ἐξῆς παρόμοιον : «ἑταῖρος δὲ ἡμῶν ἐξηγεῖτό τις εὐτυχῆσαι οἰκέτου· παῖδός ὅς πάντα ξυνῇ τὰ φθέγματα τῶν ὀρνίθων καὶ ἦν πάντα μαντικά· καὶ τοῦ μετ' ὀλίγον μέλλοντος ἀγγελτικά· ἀφαιρεθῆναι δὲ τὴν σύνεσιν τῆς μητρὸς εὐλαβηθείσης μὴ δῶρον αὐτὸν βασιλεῖ προπέμψειεν καὶ καθεύδοντος εἰς τὰ ὥτα ἐνουρησάσης.» Ἀξιοπιστότερα βεβαίως εἶνε ὅσα λέγει περὶ τοῦ τεθασσευθέντος παρ' αὐτοῦ ἐν Καρχηδόνι πέρδικος : «τοῦ χρόνου προϊόντος καὶ τῆς συνηθείας εἰς πολλὴν ἡμερότητα αὐτὸν μεταβαλούσης, οὐ μόνον σαίνοντος καὶ θεραπεύοντος, ἡσθόμεθα καὶ προσπαίζοντος, ἀλλ' ἤδη καὶ ἀντιφθεγγομένου πρὸς τὸ ἡμέτερον φθέγμα καὶ καθ' ὅσον ἦν δυνατόν ἀποκρινόμενου ἁλλοίως, ἢ καὶ καλεῖν ἀλλήλους εἰώθασιν οἱ πέρδικες».

★ ★

Ἄλλ' ἐκ πάντων τῶν ζῴων, πτηνῶν καὶ ἐνύδρων καὶ τετραπόδων, τὴν πρώτην ἀναμφισβητήτως θέσιν μετὰ τὸν ἀνθρώπον λόγῳ νοημοσύνης καὶ ἐξημερώσεως καὶ ἀσκήσεως κατέχει ὁ πιστός τοῦ ἀνθρώπου σύντροφος, ὁ στέργων καὶ μάλιστα ἐπι-

ζητῶν προθύμως τὴν μετ' αὐτοῦ συμβίωσιν, ὁ ἐξοικειούμενος κατὰ πάντα μετ' αὐτοῦ, ὁ συμμορφούμενος πρὸς τὰς ἐξεις του, ὁ συνδεόμενος ἐνίοτε δι' ἀληθοῦς αἰσθήματος ἀφοσιώσεως πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν οἶκόν του καὶ δυνάμενος νὰ ἐμβατεύῃ εἰς τοὺς μυχοὺς αὐτοῦ πόθους καὶ διαλογισμοὺς. Ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων προϊστορικῶν χρόνων ἡ φιλία τοῦ κυνὸς μετὰ τοῦ ἀνθρώπου παρετηρήθη, ἀνεγνωρίσθη, ἐξυμνήθη, παρέμεινε δὲ μέχρι σήμερον ἀδιατάρακτος, ἐν πάσαις ταῖς χώραις καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς, πεπολιτισμένοις τε καὶ ἀγρίοις. Καὶ ἂν ποτε διαταράχῃ ἡ φιλία αὕτη, σπανίως τὸ ρῆγμα προῆλθεν ἐκ μέρους τοῦ ζώου, πάντοτε δὲ σχεδὸν ἔνοχος ὑπῆρξεν ὁ αὐθαίρετος καὶ ἀγνώμων αὐτοῦ δεσπότης, ὅστις ἐνίοτε τὸν θυσιάζει καὶ χάριν ἀπλῶς τῆς γαστριμαργίας του. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἱπποκράτους, οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι ἔτρωγον τοὺς κύνας, ὁ Πλίνιος δὲ βεβαίῳ ὅτι ἐν Ρώμῃ οἱ ὀπτοὶ σκύλακες ἐθεωροῦντο ἕδσμα ἐξαιρετὸν καὶ περιζήτητον. Κύνες ὀπτοὶ παρετίθεντο πάντοτε ἐν Ρώμῃ κατὰ τὰ συμπόσια τὰ γινόμενα ἐπὶ τῇ ἀναρρῆσει τῶν ποντιφικῶν καὶ ἐν ἄλλαις δημοσίαις πανηγύρεσι.

Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν βαρβάρων λαῶν ἐν Ἀσίᾳ, ἐν Ἀφρικῇ καὶ ἐν Ἀμερικῇ συνείθιζον νὰ ἐσθίωσι τὰς σάρκας τοῦ κυνός, κατὰ προτίμησιν ὀπτάς. Τὸ ἔθιμον ἐπεκράτει καὶ ἐν Καμτσάτσκᾳ καὶ παρὰ ταῖς ἀγρίαις φυλαῖς τοῦ Καναδά καὶ ἐν ταῖς νήσοις τῆς Ὠκεανίας. Ὁ διάσημος Κούκ βεβαίῳ ἐν ταῖς περιηγήσεσιν αὐτοῦ ὅτι νοσήσας αὐτόθι ἐπικινδύνως, ἐσώθη πινὼν ζωμὸν ἐκ κρέατος κυνός. Ἐτι καὶ σήμερον τὸ κρέας τοῦ κυνὸς θεωρεῖται ἕδσμα ἐκλεκτὸν ἐν Σινικῇ, ὅπου οἱ κύνες παχύνονται ἐντὸς κλωθῶν καὶ σφαζόμενοι ἀναρτῶνται πρὸς πώλησιν εἰς τὰ κρεοπωλεῖα. Σημειωτέον ὅτι οἱ Σῖναι ἐνέπαιζον τοὺς Εὐρωπαϊοὺς κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1859 γενομένην ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων ἐκστρατείαν ὡς πίνοντας τὸ γάλα τῶν ἀγελάδων, τὸ ὅποιον ἐθεώρουν ὡς ποτὸν μιᾶρον καὶ ἀηδές, κατ' οὐδὲν διαφέρον τῶν ἄλλων τοῦ ζώου ὑγρῶν ἐκκρίσεων. Ἀλλ' ἴσως σήμερον ὡς ἐκ τῆς διαδόσεως τοῦ πολιτισμοῦ μετεβλήθησαν αἱ τοιαῦται γαστρονομικαὶ ἰδέαι παρὰ πολλοῖς τῶν κατοίκων τοῦ Οὐρανίου Κράτους.

Ἀφίσωμεν νῦν τὰς ἀηδεῖς ταύτας εὐωχίας, εἰς ἃς ἐξωθεῖ τὸν ἄνθρωπον ὁ δαίμων τῆς γαστριμαργίας καὶ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ψυχαγωγικώτερον θέμα τῶν προτερημάτων τοῦ τετραπόδου, τὸ ὅποιον ἀνέκαθεν συνεδέθη στενώτερον παντὸς ἄλλου — μολονότι κάποιος ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ ζῶον τὸ στενώτερον συνδεόμενον μετὰ τοῦ ἀνθρώπου εἶνε. . . ἡ βδέλλα! — μετὰ τοῦ ἡμετέρου γένους,

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

J. PERAULT

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΦΟΝΟΝ

καὶ τὸ ὁποῖον εὗρεν ἐν πάσῃ ἐποχῇ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων φίλους καὶ θαυμαστάς. Ἀναρίθμητοι εἶνε αἱ μαρτυρίαι καὶ τὰ ἀνέκδοτα τὰ διαπιστοῦντα τὴν θυμοσοφίαν, τὴν νοημοσύνην, τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων τοῦ κυνός. Συγγραφεῖς περιφανεῖς ἀρχαῖοί τε καὶ νεώτεροι ἐξύμνησαν τὰς ἀρετὰς του καὶ ἀνέφερον πολλὰς πράξεις του ὡς ἀξίας μιμήσεως παρὰ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Ναπολέων ἐν Μαρέγκῳ ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιόν του ὅτε διατρέχων τὸ πεδῖον τῆς μάχης μετὰ τῆς νίκης εὗρε κύνα παραμένοντα παρὰ τὸν νεκρὸν κύριόν του καὶ φυ-

λάσσοντα τὸ σῶμά του. Ὁ Πλούταρχος δὲ διηγεῖται ὅτι ἕτερος ἑξοχος στρατηλάτης τῆς ἀρχαιότητος εὐρών κύνα, ὅστις ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἄσιτος ἐφύλαττε τὸ σῶμα τοῦ δολοφονηθέντος κυρίου του, κατανυχθεὶς διέταξε τὸν στρατόν του νὰ παραταχθῇ, ὁ δὲ κύων ὁδηγηθεὶς ἐκεῖ καὶ ἀναγνωρίσας μεταξὺ τῶν τάξεων τῶν στρατιωτῶν τὸν φονέα, ἐφώρμησε κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐσπάραξεν.

Τὰ παραδείγματα τῆς γενναιότητος καὶ τῆς ἀφοσιώσεως τοῦ κυνὸς πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀναρίθμητα εἶνε καὶ πασίγνωστα, ὅπως εἶνε ἀναρίθμητα καὶ τὰ τῆς ἐξοχου αὐτοῦ νοημοσύνης. Τὸ προτέρημα τοῦτο εἶνε φυσικόν, ποικίλλει δὲ ἀναλόγως τῶν διαφόρων εἰδῶν τοῦ κυνικοῦ γένους, ἐξ ὧν ὑπερέχουσι τὸ τῆς Νέας Γῆς, τὸ τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου καὶ πρὸ πάντων τὸ τοῦ οὐλότριχος τοῦ λεγομένου caniche· ἀλλὰ, τὸ ἔμφυτον χάρισμα τελειοποιεῖται διὰ τῆς ἀσκήσεως, ὑπάρχουσι δ' ἀλλάχοῦ οἱ ἔχοντες ὡς ἐπάγγελμα τὴν ἐξάσκησιν κυνῶν πρὸς ἐκτέλεσιν διαφορῶν παιδιῶν καὶ γυμνασίων. Παρ' ἡμῖν συνήθως ἀσχολοῦνται περὶ τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν τὴν ἀπαιτοῦσαν χρόνον καὶ ὑπομονὴν οἱ βαρύποινοι κατάδικοι τῶν ἡμετέρων φυλακῶν, οἱ διάγοντες ἐν ἀργίᾳ κατὰ τὸ ἰσχύον παρ' ἡμῖν ἀτελέστατον καὶ ὀλεθριώτατον σωφρονιστικὸν σύστημα, μιμούμενοι τὸν περίφημον ἐκεῖνον καὶ ἱστορικὸν δεσμώτην, τὸν Latude, τὸν διανύσαντα τεσσαρακονταετίαν περίπου ἐντὸς τῆς φοβεραῆς εἰρκτῆς τῆς Βαστίλλης δι' ἐλαφρότατον παράπτωμα, ὅστις τὰς μακρὰς ὥρας τῆς μονώσεώς του διήρχετο ἐκγυμνάζων τοὺς ποντικούς τῆς φυλακῆς του, οὓς εἶχε τιθασσεύσει. Ὁ μέγας Λεϊβνίτιος βεβαιοῖ ὅτι εἶδε κύνα μετρίου ἀναστήματος καὶ κοινοτάτου εἶδους διδάχθέντα ἐν Σαξωνίᾳ ὑπὸ παιδίου τινός νὰ προσφέρῃ ἐνάρετως περὶ τὰς ἑκατὸν γερμανικὰς λέξεις, οἷον σ ο κ ο λ ά τ α, γ ά λ α, ἄ ρ τ ο ς κλπ. καὶ ἡ σπουδαιότης τοῦ μάρτυρος αἰρεῖ πάντα περὶ τῆς ἀληθείας δισταγμόν. Ὁ δὲ σύγχρονος ἐπιφανὴς Ἀγγλος φυσιοδίφης σὶρ Τζῶν Λῶμποκ ὁμολογεῖ ὅτι ἐπεχείρησε μὲν νὰ διδάξῃ κύνα ὅπως διακρίνῃ πινακίδας, ἐφ' ὧν ἐπεγράφοντο διάφοροι λέξεις καὶ νὰ συνδυάζῃ αὐτάς, ὥστε ν' ἀποτελῶνται μικραὶ φράσεις, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε. Διότι, ὡς φαίνεται, ὑπάρχουσι καὶ μεταξὺ τῶν τετραπόδων αὐτῶν καὶ μεταξὺ τῶν νοημονεστάτων εἰδῶν, ὡς συμβαίνει καὶ παρ' ἀνθρώποις, οἱ ἔχοντες περὶωρισμένην τὴν ἐντίληψιν καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Δουμαῆς, ὁ πατήρ, ὁ κατ' ἐξοχὴν φίλος τῆς θήρας καὶ τῶν θηρευτικῶν ἰδίως κυνῶν, ὁ γράψας πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν διασκεδαστικωτάτην «Ἱστορίαν τῶν ζώων μου» ἀναφέρει ὅτι εἶχε ποτε κύνα ὃν ἐτιμῶρει συχνάκις διότι εἶχε τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ ἐκτελῇ τὰς

φυσικάς του ανάγκας ἐντὸς τοῦωματίου, μετεχειρίζετο δὲ πρὸς τιμωρίαν τὴν προκατακλυσμιαίαν, ὡς λέγει, μέθοδον τοῦ τρίβειν τὸ ρύγχος τοῦ ἀτακτήσαντος ζώου ἐπὶ τῶν ἀκαθαρσιῶν. Ἄλλ' ἢ τιμωρία ἀπέβη ἄκαρπος· μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν, καθ' ἣν ὁ Δουμᾶς εἰργάζετο, εἶδε τὸν κύνα του πλησιάζοντα πρὸς αὐτὸν καὶ ἐκπέμποντα ἰδιαιτέρας τινὰς κραυγὰς, ὡς νὰ τὸν προσεκάλει νὰ ἐγερθῇ· ἡγέρθη τῷ ὄντι καὶ παρηκολούθησεν αὐτὸν μέχρι τοῦ μέρους ὅπου τὸν ὠδήγησεν ὁ κύων, ὅστις ἀφ' οὗ ἐστράφη πρὸς τὸν κύριόν του, οἰονεὶ δεικνύων αὐτῷ τὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματος προσήγγισεν ἀφ' ἐαυτοῦ τὸ ρύγχος του καὶ τὸ προσέτριψεν ἐπὶ τῶν ἀκαθαρσιῶν. Ὁ κύων εἶχεν ἐννοήσει ὅχι ὅτι ἦτο ἀπηγορευμένη ἡ πράξις του ἐκείνη, ἀλλ' ὅτι εὐθὺς μετ' αὐτὴν ἔπρεπε νὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ ἡ πράξις τῆς προστριβῆς!

Ἐκτακτον πονηρίαν μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἐπόμενον περιστατικόν, ὅπερ ἀφηγεῖται ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς μυθιστοριογράφος. Ἐπορεύθη ποτὲ εἰς τὴν ἑπαυλιν φίλου του χάριν θηρευτικῆς ἐκδρομῆς καὶ ἐπειδὴ ὁ οἰκοδεσπότης ἀπουσίαζεν, εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν, συγκεινωνοῦσαν διὰ τῶν ἀνοικτῶν αὐτῆς θυρῶν μετὰ τοῦ ἐξώστου. Μετ' ὀλίγον εἰσῆλθον δύο ὠραῖοι κύνες τοῦ εἶδους τῶν λαγωνικῶν, τοὺς ὁποίους ὁ Δουμᾶς ἤρχιζε νὰ θωπεύῃ, ὅτε ἡκούσθη κρότος τις δυσάρεστος, ἐκ τῶν αὐστηρῶς ἀπαγορευμένων ὑπὸ τῶν κανόνων τῆς εὐπρεπειᾶς· εὐθὺς μετὰ τοῦτο τὰ δύο ζῶα, ὡσεὶ καταληφθέντα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος, ὥρμησαν διὰ τῶν ἀνοικτῶν θυρῶν εἰς τὸν ἐξώστην, ἐπήδησαν ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἐγένοντο ἄφροντα. Τὸ περιστατικόν ἐφάνη ἀνεξήγητον εἰς τὸν Δουμᾶν, ὅστις ἀναφέρει αὐτὸ ἀπορῶν πρὸς τὸν ἐπιστρέψαντα μετ' ὀλίγον φίλον του. — «Ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις, εἶπεν ἐκεῖνος μειδιῶν· τὰ ἐξαίρετα ταῦτα ζῶα ἔχουν τὴν κακὴν συνήθειαν τὴν ὁποίαν εἶδετε καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν προσπαθῶ νὰ τὰ θεραπεύσω διὰ μαστιγώσεων· ἀλλ' ἐπειδὴ συμβαίνει νὰ εἶνε πάντοτε σχεδὸν μαζί καὶ νὰ μὴ δύναμαι πολλάκις νὰ διακρίνω τὸν πταίστην, μαστιγῶν καὶ τοὺς δύο διὰ νὰ εἶμαι βέβαιος· ὅθεν ὅταν ὁ εἰς ἀκούσῃ τὸν ἄλλον ν' ἀτακτήσῃ, τρέπεται καὶ αὐτὸς εἰς φυγὴν μετὰ τῶν συντρόφων του, διότι γνωρίζει ὅτι καὶ αὐτὸς θὰ ὑποστῇ τὴν τιμωρίαν».

Εἶνε ἄρα γε ὅλα ἀληθῆ καὶ κατὰ πάντα ἀκριβῆ τὰ παμπληθῆ ἀνέκδοτα τὰ πραγματευόμενα περὶ τῆς νοημοσύνης καὶ τῶν ἄλλων προτερημάτων καὶ ἀρετῶν τῶν κυνῶν; Τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲν θ' ἀνελάμβανον τὴν περὶ τούτου εὐθύνην, διότι εἶνε προφανὲς ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐπενόθησαν καὶ ὅτι ἐν ἄλλοις εἰς τὸ ἀρχικὸν γεγοῶς περιεπλάκη ὁ μῦθος τῆς παραδόσεως καὶ τὸ

ἐμεγαλοποίησεν ἢ τὸ παρεμόρφωσεν. Ἐν τούτοις σταχυολογῶ καὶ ἄλλα τινὰ ἐκ τῶν μᾶλλον περιέργων ἐξ αὐτῶν, ἀφίνων τὴν ἐκτίμησιν εἰς τοὺς εὐφρεῖς ἀναγνώστας.

Ἰδοὺ λόγου χάριν εἰς κύων ἐκτελῶν χρέη ἱατροῦ, ἔχων τὸ εὐτύχημα νὰ ἐπιτηρῇ τὴν πολύτιμον ὑγείαν τῆς περιφήμου ἐταίρας Νινῶν Δελαγκλώ, ἣτις μέχρι βαθυτάτου γήρατος, κατὰ θαῦμα τῆς φύσεως, δὲν ἀφιέρωσε τὸ κάτοπτρον τῇ Παφίῃ, ἀφοῦ ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἀπέκτησε τὸν ἰσάριθμον ἰσως ἐραστὴν τῆς. Τὸν κύων τοῦτον εἶχε δωρήσει αὐτῇ ὁ εἰς τῶν λατρευτῶν τῆς, ὁ ἄγγλος μαρκήσιος Οὐόρσεστερ, ἦτο δὲ μικρὸς τὸ ἀνάστημα, ξανθὸς τὸ τρίχωμα, ζωηρὸς καὶ νοημονέστατος. Παρευρισκόμενος εἰς τὰ τρυφηλὰ συμπόσια τῆς κυρίας του, ἐπέτρεπεν αὐτῇ νὰ γεύηται τῶν ἀβλαβῶν ἐδεσμάτων, τοῦ ζωμοῦ, τῶν βραστῶν καὶ ὀπτῶν κρεάτων, ἀλλ' ἠμποδίζε δι' ὀργιλῶν ὑλακῶν νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὰ χεῖλη τῆς φαγητὰ ὠνθυλευμένα διὰ καρυκευμάτων καὶ δύσπεπτα, ἅτινα τὸ ζῶον διεγίγνωσκεν ἐκ τῆς ὀσμῆς, ἰδίως δ' ἐφαίνετο σφόδρα πολέμιος τῆς χρήσεως τοῦ καφέ, μανιωδῶς διαμαρτυρόμενος διὰ τῶν ὑλακῶν του ὅτε προσήγετο τὸ ἐπιβλαβὲς κατὰ τὴν γνώμην του ποτόν. « — Μοὶ ἐπιτρέπεις, ἱατρέ, νὰ πῶ ὀλίγον νερόν; » ἔλεγε τότε μειδιῶσα ἡ πολυθέλητος δέσποινα του καὶ τὸ κυνάριον, περιχαρὲς διότι εἰσηκούετο ἡ ἀπαγόρευσίς του, ἔσειε τὴν οὐρὰν καὶ ἔπαυε τὰς ὑλακὰς. Ἐὰν πάντα ταῦτα ἡγήθεον, ὁ κύων τῆς Νινῶν θὰ ἦτο ἄξιός νὰ τύχῃ τοῦ ἱατρικοῦ διπλώματος ἐπιβοῶντος τοῦ χοροῦ τῶν ἱατρῶν, ὅπως ἐν τῇ κωμῳδίᾳ τοῦ Μολιέρου τὸ περίφημον ἐκεῖνο :

Dignus dignus est intrare
in mostro docto corpore.

Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τὸ ἀνέκδοτον, ὅπερ ἀνέφερε πρῶτος ὁ Σαίντ-Ἐβρεμόν, ἐμεγαλοποίησε καὶ διέπλασε κατὰ τὸ δοκοῦν ὁ Μερσιέ, ἐπινοήσας τὸν παράδοξον αὐτὸν τύπον τοῦ τετράποδος ἱατροῦ.

* *

Ἡδυνάμην νὰ παρατάξω σωρείαν ὅλην μαρτυριῶν περὶ τῆς νοημοσύνης καὶ τῶν ἄλλων θαυμαστῶν τῶν κυνῶν προτερημάτων, παραθέτων γνωστὰ καὶ ἄγνωστα ἀνέκδοτα ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν παντοίων συλλογῶν. Ἀλλὰ προτιμῶ ἀντὶ τούτου νὰ παραθέσω μέρος ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ ὃν ἀπήγγειλεν ἄλλοτε ἐπ' ἀκροατηρίου σοφός τις, ἀπαντῶν εἰς πρόκλησιν δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ περιοδικῷ *Revue de la Science Sociale* καὶ ἀρνούμενην πᾶ-

σαν συνειδήσιν καὶ θέλῃσιν καὶ νοημοσύνην εἰς τὰ ζῶα. Εἶχε τότε δημοσιευθῇ προσφάτως ἡ ἔκθεσις τῆς εἰς τὸν Βόρειον Πόλον ἐκδρομῆς τοῦ Τεγετώφ ὑπὸ τοῦ αὐστριακοῦ ὑποπλοιάρχου Πάγερ, κατὰ τὴν ὁποίαν τοσαύτας παρέσχον ἐκδουλεύσεις εἰς τὰς προσπάθειάς τῆς ἐπιστήμης καὶ τόσῃν ἔδειξαν νοημοσύνην καὶ φιланθρωπίαν καὶ ἀφοσίωσιν οἱ συμμετέχοντες τῆς ἐκδρομῆς θαυμαστοὶ κύνες τῶν πολικῶν χωρῶν. Ἐν τῇ διαλέξει του ὁ εἰρημένος σοφὸς ἐποίησατο περίληψιν τῆς πλήρους δραματικῶν περιπετειῶν ἐκθέσεως ταύτης, προτάξας ἐπίκλησιν πρὸς τὰ εὐγενῆ ζῶα, ὧν αἱ εἰκόνες ἐπαρουσιάσθησαν διὰ φωτεινῶν προβολῶν εἰς τὸ ἀκροατήριον, ἐκ τῆς ὁποίας ἀποσπῶ τὰς ἐξῆς πλήρης χάριτος καὶ εὐφυοῦς σαρκασμοῦ περικοπὰς :

«Σὰς προειδοποιῶ, ἀγαθοὶ μου κύνες, ὅτι ὑπάρχουσιν εἰς τὸ ἀκροατήριον μερικοὶ ἐπιδιορθωταὶ πεπαλαιωμένων φιλοσοφικῶν θεωριῶν, διακηρύξαντες πανδήμως ὅτι ἡ εὐαισθησία ἀποτελεῖ τοῦ λοιποῦ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ὅτι ὑμεῖς δὲν θὰ εἴσθε πλέον ἄλλο τι εἰμὴ ἀπλαῖ μηχαναὶ ἐκ σαρκὸς καὶ ὀστέων, αὐτόματα τετράποδα ... Ἀλλ' ἡσυχεῖτε ... συγχωρήσατε τὴν ὕβριν διότι δὲν γνωρίζουσι τί λέγουσι.

«Γνωρίζετε τί εἶνε τὸ πρεσβεύειν σύστημα ; ... Μὲ βλέπετε ἀποροῦντες. Ναί, τὸ γνωρίζετε, ἀλλ' ἐμμέσως. Ποσάκις σὰς συνέβη νὰ σύρησθε διὰ βρόχου ; πολλάκις βεβαίως παρὰ τὴν θέλησιν σας. Τὸ σύστημα λοιπὸν εἶνε ὁ βρόχος. Λέγουσιν ὅτι κατέχουσι σύστημα, ἐνῶ πραγματικῶς τὸ σύστημα τοὺς κατέχει. Εἴσθε ἄρὰ γε ὑπεύθυνοι ὅταν σὰς ἔσυραν τοιουτοτρόπως καὶ σὰς διηύθυναν ; Οὐχί. Λοιπὸν καὶ ὁ ἀνθρωπος ὁ πρεσβεύων σύστημα εἶνε ἐπίσης ἀνεύθυνος, ἐπειδὴ σύρεται ὑπὸ βρόχου.

«Ἐγείρετε λοιπὸν τὸν πόδα μὲ ὕψος ὥσεί ἡθέλετε νὰ εἴπητε πρὸς αὐτοὺς ὅτι γινώσχετε τὴν συμφορὰν καὶ ὅτι εἴσθε ἱκανοὶ νὰ συμπαθῇτε πρὸς αὐτήν. Πῶς ν' ἀναγνωρίσωσιν εἰς ὑμᾶς τὴν αἰσθητικὴν των δύναμιν, ἀφοῦ τὸ σύστημα ἀπαγορεύει αὐτοῖς τὴν τοιαύτην ἐλευθεριότητα ; Παρομοίως καὶ ὁ ἱερός Αὐγουστῖνος ἠρνεῖτο νὰ παραδεχθῇ τὸ σφαιρικὸν σχῆμα τῆς γῆς, καθότι, ὡς ἔλεγεν, ὅτε ὁ ὑπέρτατος κριτὴς θὰ ἔλθῃ ἐπὶ νεφελῶν κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς, δὲν θὰ ᾔτο ὁρατὸς ἐξ ὅλης τῆς γῆς, ἐνῶ γέγραπται ὅτι ἔσται ὁρατός.

«Ἴσως τὰ τοιαῦτα εἶνε δύσληπτα δι' ὑμᾶς ... ἀλλὰ θέλω νὰ εἴπω ὅτι ἂν ὁ ἱερός Αὐγουστῖνος οὐδόλως μετέβαλε τὸ σχῆμα τῆς γῆς, πολὺ ὀλιγώτερον οἱ φθονεροὶ αὐτοὶ φιλόσοφοι δύνανται νὰ σὰς στερήσωσι τῶν ἀρετῶν, ἅς σὰς ἀρνοῦνται. . . » Περὶ τῶν κυνῶν τοῦ Τεγετώφ καὶ περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ νοῦ

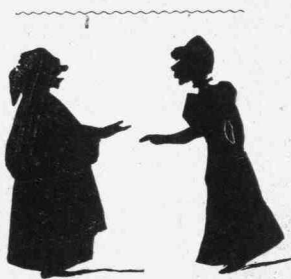
καὶ τῆς καρδίας καὶ αὐτῶν καὶ ἄλλων ζώων, ἵνα μὴ ἐπεκτείνω
πέραν τοῦ δέοντος τὸ παρὸν σημείωμα, παραπεμπῶ εἰς τὸ ἀξια-
νύγνωστον βιβλίον τοῦ Meunier «L'esprit et le coeur des bêtes».

Καὶρὸς εἶνε νὰ διαλάβω δι' ὀλίγων ἐν τέλει καὶ περὶ τῶν δια-
πρεφάντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ ἀντιπροσώπων τοῦ κυνικοῦ γέ-
νους. Διότι ὑπῆρξαν καὶ παρ' ἡμῖν κύνες τινὲς διάσημοι, ἀξιω-
θέντες ν' ἀπαθανατισθῶσιν ὑπὸ τῆς ἐγγωρίου χρονογραφίας.
Τοιοῦτος ἦτο ὁ περίφημος ἐκεῖνος μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ζῶν
ἐν Κερκύρᾳ, ἀδέσποτος πελώριος κύων, ἐν τῇ πολυανθρώπῳ
συνοικίᾳ Σπηλιᾷ διαιτώμενος, ὁ ζητῶν παρὰ τῶν διαβατῶν —
καὶ ἰδίως τῶν ξένων οὓς ἀνεγνώριζεν ἀμέσως — ἡμιώβολον (νό-
μισμα χαλκοῦν ἀξίας 2 1)2 λεπτῶν τοῦ πρώην Ἰονίου Κρά-
τους), δι' οὗ μεταβαίνων ἡγόραζε παρὰ γνωστοῦ τοῦ ἀρτοπώ-
λου τεμάχιον ἄρτου· τὸ περίεργον δὲ εἶνε ὅτι ὅταν ἦτο κεκο-
σμένος ἄφινε τὸ νόμισμα εἰς ἀποταμίευσιν παρὰ τῷ ἀρτοπώλῃ
διὰ νὰ ἔχῃ πίστωσιν ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης. Παρόμοιόν τινα ἐγνώ-
ρισα καὶ ἐγὼ ἐν τῇ πατρίδι μου μεγαλόσωμον κύνα, δραπετεύ-
σαντα ἔκ τινος Μονῆς καὶ καλούμενον διὰ τοῦτο Καλόγηρον,
ὅστις ὅμως εἰδικῶς ἐσύχναζε κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος,
ἀκριβῶς ὑπολογίζων, εἰς τὸν οἶκον δύο ἢ τριῶν πλουσιῶν κα-
τοίκων τῆς πόλεως, οὓς ἐξέλεξεν ὡς τροφοδότας καὶ οἵτινες εὐ-
σπλάγχχνως παρεῖχον αὐτῷ τ' ἀποφάγια τῆς τραπέζης των.
Τοιοῦτος ἦτο ὁ κύων ὁ ποιμενικὸς, ὅστις ὅλως αὐθορμήτως πα-
ρηκολούθησε τὸν ἡμέτερον βασιλέα Γεώργιον κατὰ τὴν πρῶ-
την αὐτοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ περιοδείαν, καίπερ καταδιωκόμενος ὑπὸ
τῆς βασιλικῆς ἀκολουθίας καὶ διὰ τοῦτο ἐκίνησε τὴν συμπά-
θειαν τοῦ Ἀνακτος καὶ παρελήφθη παρ' αὐτοῦ καὶ ἔζησε μέ-
χρις ἐσχάτου γήρατος ἐν τοῖς ἀνακτόροις, φύλαξ ἄγρυπνος τῆς
Μεγαλειότητός του. Τοιοῦτος ἦτο καὶ ὁ Ἑρνάνης, ὁ φι-
μόμουσος κύων, περὶ οὗ ἀνέφερα ἄλλοτε διὰ μακρῶν, ὁ περιερ-
χόμενος τὰ ὑπαίθρια ἐν Ἀθήναις θέατρα, τὰ ὠδικά κατὰ προ-
τίμησιν, καὶ τοποθετούμενος εἰς κάθισμά τι ὀρθίος ἐπὶ τῶν ἐμ-
προσθίων ποδῶν, χωρὶς νὰ πληρώσῃ εἰσιτήριον ἐννοεῖται, ἤκουε
μετ' ἀδιαπτότου προσοχῆς ὁλόκληρον τὸ μελόδραμα. Τοιοῦτος
ἦτο ὁ διαβόητος Τριζώνης, τοῦ ὁποίου τὸν θάνατον ἐθρήνησε
πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁλόκληρος ἡ Ἀθηναϊκὴ κοινωνία καὶ ἰδιαζόντως
οἱ θαμῶνες τοῦ ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Συντάγματος καφενεῖου Ζα-
χαράτου, τῶν ὁποίων ἦτο ὁ πιστὸς φίλος. Τὰ κατορθώματα
τοῦ Τριζώνη διεφημίσθησαν ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων εἰς πᾶσαν τὴν
οἰκουμένην καὶ εἶνε τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὅτι οὐ μόνον δὲν ἐδελεῖ-
ζετο ὑπὸ τῆς φύλας, τοῦ δηλητηριασμένου πλακοῦντος δι' ἧς

ἡ ἀστυνομία ἐξωλόθρευε τότε τοὺς κύνας, ἀλλὰ καὶ σκάπτων λάκκον ἀπέκρυπτεν αὐτήν, διὰ νὰ μὴ πάθωσιν οἱ ἥττον νοήμονες ὁμόφυλοί του· ὅτι ἀπρόσκλητος ἐλθὼν, ἄγνωστον πόθεν, κατέλαβεν ἐν τῷ καφενείῳ τὴν θέσιν καὶ τὸ ὄνομα ἐτέρου Τριζώνη ἀποθανόντος κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας καὶ πανομοιοτύπου αὐτοῦ τὸ ἀνάστημα, τὸ τρίχωμα καὶ τὸ εἶδος· ὅτι ἐγνώριζε καὶ ἐπεριποιεῖτο περισαίνων πάντας τοὺς συχναζοντας εἰς τὸ καφενεῖον, δεχόμενος θωπείας καὶ γλυκύσματα καὶ ὅτι τέλος κατέπεισε θήλειαν τετράπουν ὁμόφυλόν του — τὴν ἐπονομασθεῖσαν Τριζώναν — νὰ γίνῃ σύντροφος καὶ σύνευνος αὐτοῦ ἀποκλειστικῇ, συγκατοικοῦσα μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ὑπογείῳ τοῦ καφενεῖου, τεκνοποιοῦσα μετ' αὐτοῦ καὶ φυλασσομένη ζηλοτύπως ἀπὸ τῶν ἐρωτικῶν ἐπιθέσεων τῶν ἄλλων κυνῶν.

Τὰ παραδείγματα ταῦτα ἀρκοῦσι νομίζω ν' ἀποδείξωσιν ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ὑπεροψία ὀφείλει νὰ ὑποχωρήσῃ κατὰ τι καὶ ν' ἀναγνωρίσῃ ὅτι καὶ τὰ ζῶα καὶ ἰδίως τὰ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου οἰκειότερον ἔχοντα δὲν στεροῦνται τῶν ψυχικῶν ἰδιοτήτων καὶ τῶν ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων ἅτινα θεωρεῖ ὡς ἀποκλειστικὸν αὐτῆς προνόμιον. Τὰ ζῶα καθυστεροῦσι τοῦ ἀνθρώπου μόνον ὡς πρὸς τὴν ἑναρθρον φωνήν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο δέον νὰ καταλογισθῇ αὐτοῖς ὡς πλεονέκτημα, διότι ἐκ τῆς στέρησεως ταύτης σφύζονται ἀπὸ τοῦ κινδύνου τοῦ νὰ λέγωσιν ἀνοησίας.

ΜΠΑΜΠΗΣ ΑΝΙΝΝΟΣ

Τὸ ἐνδιαφέρον τῆς φίλης

Ἡ κυρία. — Μαρία, θυμήθηκες νὰ στείλῃς στῆς κυρίας Ἰορδάνου νὰ ἐρωτήσῃ τί κάνει σήμερα;

Ἡ ὑπηρέτρια. — Μάλιστα, κυρία, μοῦ εἶπαν

Ἡ κυρία. — Καλά, καλά δὲν θίλω ἄλλο τίποτα.